

Cura vala la constituziun? E cura il dretg internaziunal?

Il parlament duai discutir il conflict da dretg

CUN HEINZ BRAND HA DISCURRI
CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **La constituziun sto star sur il dretg d'umans. Quai pretenda cusseglier naziunal Heinz Brand cun sia iniziativa parlamentara. La tematica tutga sin il viv. L'ultim temp sa sfruschan decisiuns dal pievel savens cun il dretg internaziunal.**

Tge avais Vos cunter il dretg d'umans?

Heinz Brand: Jau n'hai nagut cunter il dretg internaziunal (Völkerrecht). Igl è simplamain uschia ch'il dretg internaziunal ed il dretg costituziunal han sviluppa ils ultims onns dus pols. Il cunfin tranter quests dretgs è daventà pli e pli turbel. En il fratemp hai manà uschè lunsch che decisiuns democraticas vegnan tegnidas ord l'ogn.

Il dretg d'umans è però la basa per ina democrazia. Pertge al cumbattais Vos?

I na sa tracta betg da vulair eliminar dretgs fundamentals d'umans. Ma ins extenda ozendi il dretg internaziunal en domenas che surpassan per lunsch ora quests dretgs fundamentals. Quai ma disturba. Jau n'hai nagut encunter da reglar ils pli impurtants dretgs d'umans en contracts statals. Ma els ston esser definids a moda clera. Ozendi extendan las dretgiras il dretg internaziunal. E la giurisdicziun da questas dretgiras è per part problematica.

Vossa iniziativa parlamentara na definescha betg tgenins dretgs d'umans che duessan vegnir resguardads?

En il fratemp datti in consens tge che tutga tar il dretg stringent internaziunal: il scumond da torturar, naginas repatriaziuns en stadis che torturan, scumond da sclavaria etc.

Il dretg stringent è dentant il standard il pli bass.

Gea, il dretg stringent sa reducescha ad

La finamira da Heinz Brand: Il parlament duai discutir da rudent la dumonda «dretg costituziunal versus dretg internaziunal».

KEYSTONE

intgins paucs puncts. Ozendi han las dretgiras la tendenza da tschentar il dretg internaziunal sur il dretg naziunal. Quai succeda via giurisdicziun e betg pli via legislaziun. La legislaziun è dentant la basa democratica. Tenor mai ha quai pli gronda muntada ch'in tribunal pauc transparent a Strassburg.

En sazez cuntegna la constituziun gea tuttas pretensiuns dal dretg d'umans. N'èsi betg in pau ina show sche la pps cumbatta uss il dretg d'umans?

Na, nus lain rinforzar il princip democratic e limitar l'influenza d'ordaifer. La finamira è da proteger la suveranità naziunala e nossa legislaziun dad influenzas nuncontrollablas e per part er arbitrarias.

pia strusch schanzas en il cussegl naziunal.

Bun, jau stos conceder ch'jau n'hai betg fatg la bregia da rimnar dapli sottascripziuns. Mia finamira è ch'il parlament sa fatschentia ina giada a moda intensiva cun la tematica. Il malesser davart quest svilup n'è betg mo in fenomen entaifer la pps. Er auters represchents politics n'èn betg cuntenents. Tenor mai èsi in duair statalpolitich che nus ans fatschenta cun la dumonda.

Tge ston ins lura exnum discutir?

Savens vai gea per valitaziuns. Il cussegl federal è per exempel da l'avis ch'ina part da l'iniziativa da realisaziun (Durchsetzungsiniziativa) cuntrafetschia al dretg internaziunal. Sch'il parlament vesa quai er uschia n'è anc betg ditg. I dat pia in vast spazi d'interpretaziun. Plinavant pudess ins ponderar in auter sistem. Per exempel sco en Germania nua ch'il parlament sto lubir explicit il dretg internaziunal. Uschia pudess ins evitar malsegirezzas davart quai che vala u na vala betg.

Ils contracts internaziunals vegnan gea gia oz lubids dal parlament federal.

Gliez bain. Il problem è l'interpretaziun da las dretgiras che mettan or ils contracts.

Ma igl è chausa d'ina dretgira da metter ora leschas u tals contracts. Uschiglio stuess il parlament gea discutir mintga singul cas.

Quai è segir uschia. Impurtant è dentant ch'ins fixeschia las dumondas fundamentalas a moda conscianta e cun intenziun en il dretg naziunal. Per exempel sch'i va per reunir famiglias da persunas estras. Sch'ins mida insatge fundamental en quest sectur sto il parlament benedir giu quai. La sentenza d'in derschader a Strassburg na basta betg.

Il parlament accepta strusch Vossa intervenziun. Ha la pps gia sin rucca ina iniziativa populara «dretg costituziunal stat sur dretg internaziunal»?

Ins è londervi da ponderar co proceder sche mia intervenziun va da l'aua giu. La pps na stat betg cun ils mauns a chalun. I regia in grond malesser en la populaziun ch'il tribunal a Strassburg ha tanta influenza.

La pps fuga il malesser.

Nus faschain attent al problem, ma nus na promovain betg ina cultura da problems.

Tge è l'origin dal riz raz pertutgant il dretg d'umans?

En sazez na datti betg ina clera definiziun dal dretg d'umans u dal dretg internaziunal. Per in European cuntrafa la paina da mort al dretg d'umans. Per ils Americans u ils Chinois – pia per duas pussanzas mundialas – na vala quai betg. Per els tutga la paina da mort simplamain tar las sancziuns dal dretg penal. La definiziun dal dretg d'umans divergescha. Schizunt pertutgant ils dretgs stingents, nua ch'ins ha gea atgnamain in consens, n'èn ins betg adina perina.

Era la tenuta politica gioga ina rolla.

Blers dretgs d'umans vegnan interpretads tenor diversas opiniuns, per exempel la protecziun da la famiglia. En Svizra vai da preschent concret per la dumonda da reunir famiglias da persunas estras: Tschertins èn da l'opiniun ch'il dretg da reuniun sa restrenschia mo sin ils agens uffants. Auters èn da l'avis ch'er ils geniturs dastgian vegnir en Svizra. Anc auters dian ch'il dretg da reuniun s'extendia sin tuttas dunnas dad in um che ha maridà tenor dretg islam. La fin finala ves'ins quant diffus ch'il dretg sin vita da famiglia è. El vala sco dretg d'umans ed è part dal dretg internaziunal.